

Az Arbaton

Dr. Noha hétköznapi

Eörsi István

tárcanovellái hetente
jelennek meg
mellékletünkben

Dr. Noha egy német hölgygel a legendás moszkvai sétálóutcán Okudzsava szobrát bámulta. A szobrász egyenlőtlenül elosztott kapuféleségbe helyezte el a magányos alakot, és egy másik ferde kaput állított vagy tíz méterrel a háta mögé. Előre görbedve kelt át az előlső kapun a bronzfigura, mintha faképnél akarná hagyni ezt a tétova szimbolikájú teret.

„Okudzavával egyszer találkoztam – mondta dr. Noha a német hölgynek –, a hetvenes évek vége felé, Macedóniában, tisztára véletlenül. Nem sok időt töltöttünk együtt, mert egykettőre kilőttem Brezsnyevre ironiám nyíllesszejét, ő meg nyilván provokátornak vélt, és se szó, se beszéd, elrohant. Jelentékeny kezdősebessége volt, szerintem ifjan rövidtávfutónak készült.” Ekkor hátuk mögött idős férfihang szólalt meg, németül: „Okudzaváról beszélnek? Ha megengedik, elmesélek róla egy-két történetet. Angolul jobban tudok, de elboldogulok a némettel is szükség esetén.” Megfordultak, és egy szegényesen, de kifogástalanul öltözött, vézna, magas urat pillantottak meg. Felöltöt viselt és nyakkendőt, gyér ősz haját kifogástalan választék osztotta két egyenlőtlen részre. „Magyarul is beszél? – kérdezte dr. Noha. – Mert nekem meg a magyar meg jobban.”

„Magyarul sajnos nem tudok – mondta az idős úr, lassan csordogáló, de kifogástalan németséggel –, pedig hajdan sok magyar élvezte vendégszeretetünket. Például hogy is hívják azt a nagy költőt, igen, Gidas Antal, ő évtizedekig vendégeskedett nálunk. Meg volt egy másik, aki a Kárpátokról írt egy regényt, Mukácsévo és Uzgorod környéki magyar ember, az is itt volt, hogy is hívják, ja igen, valami Illés, ugyebár? Meg egy másik író, a Zalka, akit nálunk inkább tábornokként tartanak számon, mert tábornok volt a spanyol polgárháborúban, Lukács György néven.” „Lukács tábornok” – mondta dr. Noha, az nem azonos Lukács Györggyel, mert ez utóbbi filozófiával foglalkozott. „Tudom, tudom – mondta a vézna öregúr – két Lukács György volt, az egyik a Zalka tábornok, a másik a filozófus, aki egy kicsit mindig burzsoá hatás alatt állt, bármivel foglalkozott.” „Ha bolgár volnék – kérdezte dr. Noha –, akkor a bolgár emigrációról társalognánk? A bolgár emigrációt is ismeri?” „Hogyne – mondta az idős úr –, a bolgár emigrációt különösen jól ismerem, hiszen Dimitrov a mi országunk életében is fontos szerepet töltött be, de ismerem a cseh, a lengyel meg a többi külföldi származású polgártársunkat is.

Engem mint történelemtanárt mindig is érdekelt korunk története. Amióta pedig nyugdíjaztak, és sok az időm, itt szoktam sétálni Puskin utcájában, az Arbaton, és azt tapasztalom, hogy a külföldi turisták örömmel társalognak hazánkba szakadt honfitársaikról, és hálásak az olyan oroszoknak, aki számon tartja őket.” Kis szünetet tartott, majd dr. Noha hölgyismerőséhez fordult: „Kegyed német, ugyebár? Német is sok élt a köreinkben, és segített bennünket abban, hogy legyőzzük Hitlert. Például Wilhelm Pieck és Walter Ulbricht, meg itt volt az a nagy politikai tehetség, aki káderüggekkel foglalkozott, és az összes német rettegett tőle, valami Wiener vagy inkább Wehner. Meg német írók is éltek itt, sőt egy író is, akinek a regényéből amerikai film készült Spencer Tracyvel a főszerepben, azt még nálunk is bemutatták annak idején. A német turisták különösen szívesen hallgatnak történeteket honfitársaikról, és meg is hálálják, ezt nem egyszer tapasztaltam.” Elhallgatott, aztán mondott még egy mondatot: „Egy nyugdíjas tanár sajnos rászorult olykor az idegenek hálájára, de ezt meg is akarja szolgálni.” Újra elhallgatott. „Éppen vacsorázni indultunk – mondta a német hölgy –, meghívhatjuk?” „Köszönöm –

válaszolta az öreg úr –, mindig megvacsorázom, mielőtt ide jövök. Éhesen nem jó beszélgetni, mert akkor az ember nem tud koncentrálni. Elmondhatok egy viccet? Csinált-e már asszony a férjéből milliommot? Igenis csinált, de csak ha korábban milliárdos volt a férj.” „Nagyon jó” – mondta dr. Noha, és nevetett egyet. „Ismerek egy másikat is – folytatta a vézna öregúr –, de ez már kevésbé szalonképes, nem tudom, hogy a hölgynek van-e kifogása ellene.” „Kifogása bizonyára nincs – mondta dr. Noha –, de éhesen nem jó viccet hallgatni, mert az ember közben a hasára figyel.” A német hölgy ötszázrubeles bankót nyújtott át a vézna öregúrnak. „Mégis elmondok a viccet – mondta ez enyhén remegő fejjel –, vagy inkább meséljek néhány történetet Okudzaváról? Okudzava, mint tudják, író volt és népszerű énekes, aki...” „Köszönjük – vágott közbe dr. Noha –, de ne haragudjon, éhesek vagyunk.” Kezet nyújtottak az öreg úrnak, és gyorsan faképnél hagyták. Az Arbatra időközben leszállt az este. Beültek egy görög vendéglőbe, ahol egy fiatal pincér a feje tetején hordozta ki a sört. Ízlett a bárány a fűszeres rizskörítéssel. Ízlett a görög lepény. Némán ettek, nem volt kedvük beszélni.